

- Rusya'nın rezerv paralarına el konulması
- Çin'in ithalat yasakları
- Husilerin ticari gemilere yönelik saldırıları
- Gazze kıtlık sorunu ile karşı karşıya

DÜNYA NE KONUŞUYOR?

YIL: 2 / SAYI: 46

16-31 Aralık 2023

KÜRESEL TİCARETİN ÖNEMLİ KORİDORU SÜVEYŞ KANALI

- Dünya ticareti ve küresel tedarik zincirinin kritik öneme sahip koridoru **Süveyş kanalı**, **Asya** ve **Avrupa** arasında ticari gemilerin en önemli güzergahlarından.
- Yılda yaklaşık **18 bin gemi** geçiyor.

kosam.org

info@kosam.org

- Günlük **10 milyar dolar** değerinde mal kanaldan geçiyor.
- Küresel ticaretin yaklaşık **%12'si** kanal üzerinden gerçekleşiyor.

YÖNETİCİ ÖZETİ

- 2023 yılında; yeni savaş alanları, darbeler, isyanlar, çatışma, açlık, ticari tıkanıklık, yüksek enflasyon, bankaların iflası vb. birçok olaya şahit olduk. Temennimiz 2024 yılının tüm dünyaya ve insanlığa barış, huzur ve mutluluk getireceği, sorunların çözüleceği, daha adil ve müreffeh bir ortam oluşturacağı yıl olması.
- 2023 yılının son Dünya Ne Konuşuyor? Raporunda, Filistin-İsrail Savaşı ve Yemen'deki Husilerin ticari gemilere yönelik yaptığı saldırılar öne çıktı. Gazze'de katliamın şiddeti her geçen gün artarken; Yemen bölgesinde bulunan Husilerin, İsrail'e ait olduğu düşünülen veya İsrail'e sevkiyat yapan ticari yük gemilerine saldırı düzenlemesi geniş yankı buldu. Husiler, İsrail saldırıları devam ettiği sürece Babülmendep Boğazı'ndan geçen ticari gemileri hedef almaya devam edeceğini açıkladı. Küresel deniz ticareti rotasında kritik bir öneme sahip olan Babülmendep Boğazı, gerçekleştirilen saldırılar sonrasında devre dışı kalarak küresel ticaret rotasının uzamasına hatta azalmasına neden oldu.
- Ülkemizin ürettiği ve birçok savaş alanında başarılı operasyonlar geçiren Bayraktar TB-2 model silahlı insansız hava aracımız birçok ülke tarafından takip ediliyor. Benzer silahlı insansız hava araçlarına göre daha uygun maliyetli olması ve güvenilirliği göz önüne alındığında daha fazla tercih ediliyor. Baykar Teknoloji'nin geliştirdiği ve ürettiği silahlı insansız hava araçlarının daha fazla ülke tarafından talep görmesi bekleniyor.
- Almanya'dan olumsuz haberler gelmeye devam ediyor. Perakende ticaretinde birçok sektör, ürün fiyatlarını artırmak için çalışmalar yapıyor. IFO Enstitüsü'nün Alman iş dünyasına yönelik geliştirdiği göstergelerden biri olan fiyat beklenti göstergesine göre inşaat, hizmet, gıda ve imalat sektörlerinde fiyat beklenti puanları yükseldi. Ayrıca, yeni yıl tatilinin başladığı bu dönemde Almanya'nın ticari faaliyetteki artış beklentisi öngörüldüğü gibi olmadı.

- Çin'in Japon deniz ürünlerine yönelik getirdiği ithalat yasağı tepkilere neden oldu. Bazı uzmanlar ithalat yasağının Japonya'nın arıtılmış nükleer atıkları denize boşaltması sebebiyle getirildiğini iddia etti. Çin'in daha önce de Covid-19'un neden kaynaklandığıyla alakalı uluslararası bir araştırma talebinde bulunan Avustralya'ya yönelik bazı ithalat kısıtlamaları getirdiği ve bunu artık bir ekonomik silah olarak kullandığı belirtildi.

DÜNYA NE KONUŞUYOR?

16-31 Aralık 2023

Bu Rapor, **Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi (KOSAM)** tarafından özel olarak hazırlanmıştır.

Bu yayının tüm hakları KOSAM'a aittir. KOSAM'ın izni olmadan yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek sureti ile alıntı yapılabilir. Bu yayındaki tüm fikirler tamamen derlenen enstitüler, yayınlayan yazarlara aittir ve KOSAM'ın yayın politikalarını yansıtmamaktadır.

COPYRIGHT © 2024

KOSAM- Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi

Akabe Mah. Alaaddin Kap Cd. No:130 D:H, 42020 Karatay / Konya TÜRKİYE

Tel: 444 1251 / 7975

www.kosam.org

info@kosam.org

İçindekiler

A. EKONOMİ	1
1. Avrupa Birliği Rusya'nın Rezerve Parasına El Koymaktan Daha İyisini Yapmalı / Bruegel (Belçika).....	1
2. Avrupa, Çin'in Ekonomik Gücünü Jeopolitik Amaçlar İçin Nasıl Kullandığını Deneyimliyor / EGMONT (Belçika)	2
3. Zayıf Tatil Ticareti Birçok Perakendeciyi Etkiliyor / IFO Institute (Almanya)	3
4. Çin'in Japon Deniz Ürünlerine Getirdiği İthalat Yasağı / Research Institute of Economy, Trade and Industry (Japonya)	4
5. Almanya'da Fiyat Beklentileri Tekrar Yükseliyor / IFO Institute (Almanya)	5
6. 2024'te Çin Ekonomisinin Karşı Karşıya Olduğu Beş Büyük Belirsizlik / Peterson Institute for International Economics (ABD)	6
7. 2023'ün En Büyük Beş Pazar Sürprizi / The Economist (İngiltere).....	8
B. POLİTİKA	10
1. Türkiye'nin Büyüyen Dron İhracatı / Crisis Group (ABD)	10
2. AB Zirvesi: Ukrayna, Moldova Cumhuriyeti ve Gürcistan İçin Bir Dönüm Noktası mı? / European Policy Center (Belçika)	11
3. ABD, Husilerin Kızıldeniz Nakliyesine Yönelik Saldırı Risklerini Değerlendiriyor / Wilson Center (ABD).....	13
4. Küresel Kriz Zamanlarında Siyasi Açından Hayatta Kalma, Sırbistan Seçimleri / Italian Institute for International Political Studies (İtalya)	15
5. Arjantin Dünyanın En Düzenli Ülkelerinden Biri / CATO Institute (ABD).....	16
6. Biden Yönetimi İran Terör Grubu Husiler'i Güçlendirdi / Gatestone Institute (ABD).17	
7. Çin'in ABD'ye Karşı "Sınırsız Savaşı" / Gatestone Institute (ABD).....	19
C. ÇEVRE	21
1. Küresel ve Bölgesel Çapta Tarımsal Gıda Sisteminde Bakliyatın Geleceği Hakkında Ne Biliyoruz? / Consultative Group for International Agricultural Research (Fransa)	21
2. Amerika'nın Yeşil Hidrojen Endüstrisine Yönelik Yeni Kuralları / The Economist (İngiltere)	22
3. COP 28'de Su ve Küresel İklim Eylemi / CSIS (ABD)	24
4. Malezya'daki Sel Felaketi 25.000 Kişinin Evlerini Terk Etmesine Neden Oldu / South China Morning Post (Hong Kong).....	25

D. SOSYAL.....	27
1. Körfez Ülkeleri Göçmen İşgücüne Tek Kullanımlık Muamelesi Yapıyor / Human Rights Watch (ABD)	27
2. 2023 Yılında Dünyanın En Yoğun Uçuş Rotaları ve Havalimanları / TIME (ABD)	28
3. Gazze'deki Halk Kıtık Sorunu ile Karşı Karşıya / International Food Policy Research Institute (ABD)	30
4. 2023 Yılında Çalışanların Söyleyecek Çok Şeyi Vardı. 2024 Yılında Hangi İşleri Şekillendirecekler? / Aspen Institute (ABD)	31
E. TEKNOLOJİ.....	33
1. 2023 Yılında En Önemli 3 Yapay Zekâ Yeniliği / TIME (ABD)	33
2. Dijital Çağda Yanlış Bilginin Dışsal Maliyetini Ele Almak / ICT4 (İsviçre)	34
F. GERÇEKLEŞTİRİLECEK ETKİNLİKLER	36

A. EKONOMİ

1. Avrupa Birliği Rusya'nın Rezerve Parasına El Koymaktan Daha İyisini Yapmalı / Bruegel (Belçika)

Ukrayna savaşının başladığı günden bu yana Avrupa Birliği'nde bulunan Rus rezervlerine ne yapılacağı önemli bir meseledir. Avrupa Birliği mevcut koşullar altında Ukrayna'ya savunma ve diğer devlet harcamaları için gereken mali desteği sağlamalıdır. AB, en az 206 milyar avroluk Rus rezervini elinde bulundurmaktadır. Bunun 180 milyar Euro'su Euroclear'da tutulurken, geriye kalan rezerv ise Clearstream'de (finansal hizmet şirketleri) tutulmaktadır. Buna karşılık ABD'de hareketsiz bırakılan Rus rezervlerinin miktarı hakkında herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Savaşın başlamasından kısa bir süre sonra Rus rezervlerini dondurma kararı, İtalya'nın o zamanki başkanı Mario Draghi tarafından yapılmıştır. Rezervlere el koyma kararı öncelikle G7 ülkeleri arasında istişare edilse de son karar AB tarafından verilecektir. Rezervi dondurmadan rezerve el koymaya uzanan süreç, Putin yönetiminin mali denklemine ve ek olarak kısa vadede Rusya ekonomisine herhangi bir etki oluşturmayacaktır.

Kaynak: Bruegel

Ukrayna tarafına bakıldığı zaman, dış finansman gelirlerinin büyük ölçüde AB'den zamanında gelen ödemeler ile karşılandığı görülmektedir. Ukrayna savunması Avrupa güvenliği açısından paha biçilemezdir. Bu sebeple Avrupa Birliği'nin Ukrayna

savunmasına maddi yardım yapması olağan bir durumdur. Avrupa Birliği'nin 2024 yılı başında Ukrayna'ya geniş çaplı mali destek sağlaması beklenmektedir. ABD tarafında ise Biden yönetimi Ukrayna'ya mali destek sağlama konusunda kongre onayı almada zorluk yaşamaktadır. Tüm bu durumlar göz önüne alındığında, AB'nin kendi çıkarları için Ukrayna'nın savunmasına yaptığı mali desteği artırması faydalı olacaktır. Kısaca AB, Ukrayna'nın kendisini savunabilmesi için gerekli olan mali desteği sağlamalıdır. Bunu yapabilmek için Rus rezervlerine el koymak, süregelen irade savaşında bir zayıflık olarak kabul edilecektir. AB Rus rezervlerine el koymaya karşı direnmeli ve kendi mevcut yüksek konumunu korumalıdır.

Erişim: <https://www.bruegel.org/analysis/european-union-should-do-better-confiscate-russias-reserve-money>

Anahtar Kelimeler: AB, Avro, CSD, Dolar, Mali Destek, Rusya, Rus Rezervleri, Ukrayna.

2. Avrupa, Çin'in Ekonomik Gücünü Jeopolitik Amaçlar İçin Nasıl Kullandığını Deneyimliyor / EGMONT (Belçika)

Avrupa Birliği, Dubai'de gerçekleştirilen COP28 Zirvesinde kendisini gururla iklimin önde gelen elçisi olarak sunmuştur. Avrupa Birliği'nin hedefleri, küresel çapta en kararlı ve iddialı hedefler arasındadır. Bununla birlikte, Avrupa'nın COP28'deki performansı, uzlaşmaz iklim ve güvenlik hırsları arasında kendi içinde nasıl sendelediğini gizlemektedir. Son araştırmalar, Çin'in Avrupa güneş paneli pazarındaki hakimiyetinin Avrupa'yı siber saldırılara karşı nasıl savunmasız hale getirdiğini ortaya koymuştur. Tüm Avrupa'nın güneş paneli enerji şebekesini felç etmek için Çinli bir bilgisayar korsanı yeterlidir. Sonuç olarak asıl sorulması gereken soru ise Çin'in bu kapasiteyi kullanıp kullanamayacağı olmuştur. Avrupalı üreticiler açısından Çinli üreticilerle yaşanan fiyat rekabeti ve Çin'in küresel talebin üzerinde gerçekleşen üretimi nedeniyle finansal sorunlar oluşmaya başlamıştır.

Eski Avrupa Ticaret Komiseri Karel De Gucht, piyasayı yeniden dengeye getirmek için %50'ye varan ithalat tarifelerini savunmuştur. Ancak Çin'in ekonomik tehditleri ve cazip yatırımları, Avrupa Komisyonu'nu Çin'in dampingine ve güneş paneli endüstrisinin

yasadışı sübvansiyonlarına karşı önlemler almak için gerekli siyasi destekten mahrum bırakmıştır. Günümüzde Çin, polikristal silikonunun hammaddesinden sözde hacklemeye duyarlı olan dönüştürücülere kadar küresel üretim zincirine hâkim olduğunu söylemektedir. Ayrıca uzmanlar, Çin'in önümüzdeki yıllarda güneş paneli endüstrisinin yaklaşık %90'ını kontrol altına alacağını öngörmektedir. AB, Çin'in ekonomik gücünü jeopolitik amaçlar uğruna kullandığını defalarca göstermiştir. Kısa zaman önce Çin, elektrikli araçlar ve yarı iletken üretiminde iki temel bileşen olan galyum ve germanyum ihracatını kısıtlayarak Batı'nın yüksek teknoloji ekipmanları üzerindeki ihracat kısıtlamalarına yanıt vermiştir. Sonuç olarak, Avrupa'nın çöken özgüveninin nihai bedelinin ne olacağı henüz belli değildir.

Kaynak: Astrid Papermans

Erişim: <https://www.egmontinstitute.be/time-and-again-europe-experiences-how-china-uses-its-economic-power-for-geopolitical-purposes/>

Anahtar kelime: Güneş Panelleri, İklim, İklim Değişikliği.

3. Zayıf Tatil Ticareti Birçok Perakendeciye Etkiliyor / IFO Institute (Almanya)

Almanya'da faaliyet gösteren perakendecilerin işleri kötüleşmiştir. Göstergelere bakıldığında kasım ayında -8,8 puan olan perakende sektörünün faaliyetleri, aralık ayında -12,1 puana kadar düşmüştür. IFO Uzmanı Höppner tatil sezonunda beklenen

yoğun iş trafiğinin özellikle ilk hafta düşük kalmasıyla beklentileri karşılayamadığını belirtmiştir. Önümüzdeki dönemde de perakende sektörü için olumsuz hava devam etmektedir. Oyuncak, tüketici elektroniği, elektrikli ürünler ve elektronik ev aleti satışı yapanlar kasım ayına nazaran aralık ayında daha kötü bir durumla karşı karşıya kalmıştır. Mobilya mağazalarının durumu nispeten iyi bir ticaret akışı gösterirken eczaneler en iyi dönemi geçiren iş kolu olmuştur.

IFO Uzmanları, hanehalkı harcama davranışlarının giderek kısıtlandığını ve bu durumun da direkt olarak perakende ticareti etkilediğini vurgulamıştır. Tüketici davranışlarının bu şekilde devam etmesi halinde 2024 yılına girerken perakende ticaretinin durumu çok da iç açıcı olmayacaktır. Fakat, Almanya’da enflasyonun düşmesi ve maaşların artmasıyla tüketici davranışının olumlu yönde değişeceği ve bunun da doğrudan perakendeye olan talebi artıracığı öngörülmektedir.

Erişim: <https://www.ifo.de/en/facts/2023-12-21/weak-holiday-trade-weighing-many-retailers>

Anahtar Kelimeler: Almanya, Ekonomi, Perakende, Ticaret.

4. Çin’in Japon Deniz Ürünlerine Getirdiği İthalat Yasağı / Research Institute of Economy, Trade and Industry (Japonya)

24 Ağustos 2023 tarihinde Çin, Japonya’nın okyanusa arıtılmış nükleer atığı boşaltmasını gerekçe göstererek Japonya’nın bütün deniz ürünlerine ithalat yasağı getirmiştir. Çin’in getirdiği ithalat yasağı sonrası Hong Kong ve Kakao bölgeleri de benzer bir yasağı uygulamaya koymuştur. Bazı uzmanlar, getirilen ithalat yasağının Çin’de emlak piyasasında yaşanan çöküş ve ülkede artan işsizlik, Japonya-Güney Kore ve ABD arasında artan iş birliği, Japonya ve ABD’nin yarı iletken ihracatına getirdiği yasaklara karşı bir misilleme olduğunu düşünmektedir. Çin’in getirdiği bu tedbir genel olarak bakıldığında bir ekonomik baskı eylemi olduğunu göstermektedir. Japon Hükümeti getirilen yasağın derhal geri kaldırılması çağrısında bulunmuştur. Bazı hükümet yetkilileri diplomatik çözüm yollarının kullanılması gerektiğini söylerken, bazı uzmanlar da Japonya’nın acil

olarak bu duruma karşı Dünya Ticaret Örgütü'ne (DTÖ) başvurması gerektiğini söylemiştir.

Çin'in Japonya'ya karşı uyguladığı ithalat yasağına örnek olarak, yakın bölgede meydana gelen Çin-Avustralya hadisesi gösterilmiştir. 2020 yılında Avustralya'da bir politikacının Covid-19'un kökenini saptamayla alakalı bir uluslararası araştırmanın yapılmasını talep etmesi üzerine Çin, şarap, arpa ve kömür dahil olmak üzere birçok Avustralya ürününün ithalatına yasak getirmiştir. Yasak sonrası bu ürünlerin ticaretini yapan birçok firma Çin'e alternatif olabilecek pazar araştırmaları için büyük mücadeleler vermiş ancak faaliyetleri eskisi gibi olmamıştır. Fakat gösterilen mücadele sonucunda demir cevheri ve kömürde Hindistan, içerde Kuzey Amerika, Japonya ve Suudi Arabistan, pamuk için ise Vietnam gibi yeni pazarlar bulunmuştur. DTÖ, serbest ticaretin ekonomik güvenliği sağlama hususunda kritik bir rolü olduğunu belirtmektedir. Açık ve çok taraflı bir ticaret sistemi ekonomik güvenliğin sağlanması açısından hayati bir önem arz etmektedir. Yazının devamında Çin'in getirdiği ithalat yasağının doğru olup olmadığı çeşitli ülkelerden örnekler verilerek tartışılmıştır.

Erişim: <https://www.rieti.go.jp/en/special/policy-update/112.html>

Anahtar Kelimeler: Çin, Ekonomi, Japonya, İthalat, Yasak.

5. Almanya'da Fiyat Beklentileri Tekrar Yükseliyor / IFO Institute (Almanya)

Almanya'da önümüzdeki aylarda ürünlerinin fiyatları yükseltmek isteyen şirketlerin oranı tekrardan artmaya başlamıştır. IFO Enstitüsü'nün fiyat beklenti göstergesi kasım ayında oluşan 18,1 puandan aralık ayında 19,7 puana yükselmiştir. Fiyat beklenti göstergesi 2023 yılı ağustos ayında 14,5 puan ile en düşük seviyeyi görmüştür. Tüketici ile alakalı hizmetlerde fiyat beklentileri kasım ayında görülen 25,5 puandan 37,3 puana yükselmiştir. Restoranlarda ise beklentiler kasım ayındaki 45,9 puandan 87,6 puana yükselerek gözle görülür bir biçimde fiyat artışı öngörmektedir. İmalat sektöründe faaliyet gösteren birçok şirket fiyatları artırma yolları aramaktadır (aralık ayında beklenti 2,6 puandan 3,6 puana yükselmiştir). İnşaat sektöründe ise fiyat beklentileri düşük

trendinden çıkarak yeniden yükselmeye başlamıştır (kasım ayındaki -4,2 puandan -1 puana yükselmiştir).

Erişim: <https://www.ifo.de/en/facts/2023-12-20/price-expectations-rising-again-germany>

Anahtar Kelimeler: Beklenti, İmalat, İnşaat, Ticaret.

6. 2024'te Çin Ekonomisinin Karşı Karşıya Olduğu Beş Büyük Belirsizlik / Peterson Institute for International Economics (ABD)

Çin Deflasyon Sarmalından Kaçınabilir mi?

Çin'in deflasyon (piyasada fiyatların belirli bir zaman aralığında sürekli düşüş göstermesi) baskıları son aylarda artmıştır. Kasım ayı tüketici fiyat endeksi son üç yılın en büyük düşüşünü kaydetmiştir. Fiyatların düşmeye devam etmesi durumunda tüketiciler ve işletmeler fiyatların daha fazla düşeceği beklentisiyle satın alma ve yatırım yapma tercihlerini erteleyecektir. Deflasyon sarmalı üretimin ve ücretlerin düşmesine, işsizliğin artmasına yol açacaktır. Artan deflasyonist baskılar mevcut durumda bile gerçek borçlanma maliyetlerini yükselterek ülkenin halihazırda yüksek olan borç yükünü artırmaktadır. Hükümet, büyümeyi canlandırmak için gerekli politika değişikliklerini yapacak mı ve giderek daha ihtiyatlı ve isteksiz olan özel sektör, bu politikayı uygulayacak mı soruları, 2024 yılında Çin için en büyük sorular olacaktır.

Hükümet Borç Deflasyonu Sarmalını Daha Büyük Teşviklerle Çözebilecek mi?

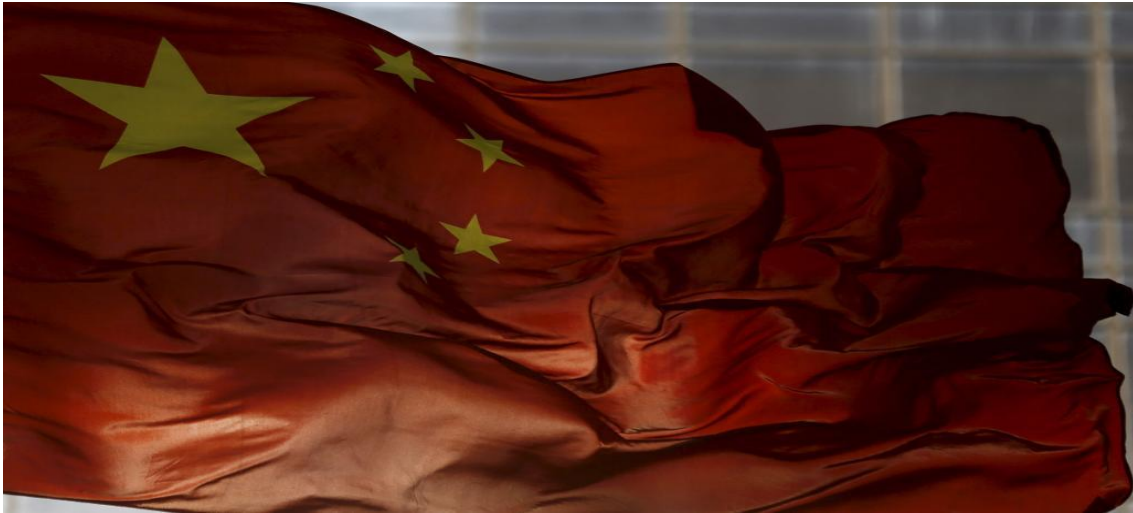
Çin Halk Bankası bu yıl politika faiz oranlarını sadece ılımlı bir şekilde düşürmüştür. Ek olarak, zayıflayan para birimi ve kötüleşen sermaye çıkışları merkez bankasının manevra alanını sınırlamıştır. Çin liderlerinin yıllık toplantısı, yeni yılda ekonomi politikasının gidişatını belirlerken şu ana kadar yapılan toplantı, para politikasının deflasyonu dengelemek için daha da gevşetilebileceğini ancak büyük ölçekli bir parasal teşvik olmayacağını göstermiştir.

Özel Sektörün Güveni Yeniden Tesis Edilebilir mi?

Sürdürülebilir bir toparlanmaya olan güvenin düşük olduğu, Pekin'e yapılan son ziyaret sırasında ekonomistler, iş dünyası liderleri ve çalışanlar tarafından defalarca dile getirilmiştir. Çin'de tüketici güveni, 2023 yılının başındaki kısa süreli iyileşmeye rağmen tarihin en düşük seviyesinde kalmaya devam etmektedir. Devam eden rahatsızlığın ana nedeni, Çin hükümetinin özel sektör faaliyetlerine yönelik keyfi müdahalesi olurken bu durum, pandemiye aşırı tepki vermesiyle sonuçlanmıştır. Sonuç olarak, hane halkı ve şirketler ekonomik teşviklere daha az duyarlı hale gelmiştir.

Hükümet Gayrimenkul Krizini Önleyebilir mi?

Gayrimenkul krizi tüketici ve iş güvenini, dolayısıyla da Çin'in büyümesini olumsuz etkilemeye devam etmektedir. Hükümetin emlak politikası yakın zamanda talebi desteklemekten geliştirici finansmanını desteklemeye doğru kaymıştır. Yetkililer, büyük devlet bankalarından, bazıları yeterli teminata sahip olmasa bile özellikle özel sektör olmak üzere gayrimenkul geliştiricilerine daha fazla kredi sağlamalarını istemiştir.

Kaynak: PIIE

Çin'e Yapılan Doğrudan Yabancı Yatırımlar Toparlanacak mı?

Çin ekonomisine olan güvenin düşük olmasından negatif etkilenenler yalnızca yerli yatırımcılar değildir. Çin'in ödemeler dengesi verileri, doğrudan yabancı yatırımın (DYY) Çin'den rekor bir hızla çıktığını göstermektedir. Çin hükümeti bunu dikkate almış ve yabancı yatırım akışını yeniden canlandırmak adına daha destekleyici söylem ve politikalar önermiştir. Bu çabalar, otoritenin destekleyici söyleminin gerçekten anlamlı

politika eylemlerine dönüşeceği konusunda şüpheli olmaya devam eden yabancı şirketlerin "söz yoğunluğuyla" karşı karşıya kalmaktadır.

Erişim: <https://www.piie.com/blogs/realtime-economics/five-big-uncertainties-facing-chinese-economy-2024>

Anahtar Kelimeler: Çin, Ekonomi, Mevduat, Politika, Teşvik.

7. 2023'ün En Büyük Beş Pazar Sürprizi / The Economist (İngiltere)

Finansal piyasalar her zaman sürprizler üretmektedir. İnsanlar, bir fikir birliği olduğunda buna göre alım ya da satım yapmaktadır. 2023 yılında birçok yatırımcı alışılmadık derecede zor zamanlar geçirmiştir. 2022 yılında yükselen faiz oranlarının dünyanın büyük bölümünde resesyona neden olacağı konusunda geniş bir mutabakat oluşsa da bu durum sadece varlık fiyatlarına yansıtılmakla kalmamış aynı zamanda yanlış olduğu da ortaya çıkmıştır. Faizleri belirleyen yetkililer dokuz ay boyunca her toplantıda para politikasını sıkılaştırmıştır. FED Başkanı Jerome Powell her fırsatta şahin yaklaşımı sergilerken piyasa ise faiz indirimine başlanmasını beklemiştir.

2023 yılı Mart ayında başta Silikon Vadisi Bankası olmak üzere ABD'deki bazı bankalar batmıştır. Kargaşanın ortasında bile faizleri artırmaya devam eden Fed, sonunda ciddi olduğunu yatırımcılara göstermiştir. Piyasa, yetkililerin gösterge faiz oranının yılı ne seviyede bitireceği konusundaki tahminleri izlerken, devlet tahvillerinin uzun vadeli getirileri giderek yükselmiştir. Nisan ayında %3,2 ile en düşük seviyesine inen on yıllık Amerikan Hazine tahvilleri Ekim ayında 2007 yılından bu yana en yüksek seviyesi olan %5'i aşmıştır.

Finansal sistem için, devlet tahvillerinin "güvenli" getirilerinden ve bunların diğer herkesin borçlanma maliyetleri üzerindeki etkilerinden daha önemli az şey vardır. Yatırımcılar, yükselen faiz oranlarının borçluları yükümlülüklerini yerine getiremez hale getirebileceğinden endişe etmiştir. Ancak bu tür artışların yaşandığı iki yılın ardından, en riskli "yüksek getirili" Amerikan tahvillerinin yıllık temerrüt oranı sadece %3,8 olmuştur. Bu oran uzun vadeli ortalaması olan %4,5'in altında ve 2009 ya da 2020 gibi kriz yıllarında ulaşılan zirvelerin yakınında bile değildir. Bu nedenle bu tür borçlara yatırım yapanlar

mükemmel bir yıl geçirmiş ve Bank of America'nın yüksek getirili endeksi %13 getiri sağlamıştır. Amerika'da hisse senedi piyasasının toparlanması, Bitcoin'de yaşanan toparlanmadan daha az dikkat çekerken bazı açılardan daha şaşırtıcı olmuştur. 2022 yılı boyunca %19 oranında düşen S&P 500 hisse senedi endeksi, kayıplarının neredeyse tamamını geri alarak tüm zamanların zirvesine yükselmiştir.

Bir veri firması olan Dealogic, halka açılan şirketlerin 2023 yılında dünya çapında yaklaşık 120 milyar dolar topladığını hesaplamıştır. Bu rakam 2022 yılında toplanan 170 milyar dolardan daha az ve 2021 yılında toplanan 600 milyar doların oldukça altındadır.

Erişim: <https://www.economist.com/finance-and-economics/2023/12/27/the-five-biggest-market-surprises-of-2023>

Anahtar Kelimeler: Bitcoin, Enflasyon, Faiz, Kriz, Tahvil.

B. POLİTİKA

1. Türkiye'nin Büyüyen Dron İhracatı / Crisis Group (ABD)

Türkiye'nin düşük maliyetli ve yüksek performanslı yerli silahlı insansız hava araçları (SİHA) küresel pazarda giderek daha fazla pay almaktadır. Dronların modern savaş temasını değiştirmesi, düşük maliyetli olması ve teknoloji yarışının giderek artmasıyla birçok alıcı Türkiye'nin kapısını çalmaktadır. Genel olarak rakiplerine karşı daha az maliyetli ve daha iyi performans gösteren Bayraktar TB2 Ukrayna, Libya, Dağlık Karabağ ve diğer bölgelerde aktif kullanılarak etkinliğini kanıtlamıştır. Türkiye için insansız hava teknolojileri savunma sanayisinin büyümesi için kritik önem arz etmektedir. Fakat, İHA teknolojisi Türkiye'ye ekonomik ve politik açıdan pozitif yarar sağlarken, satılan İHA'ların savaş alanlarında usulsüz kullanımı ve siviller üzerinde kullanılması durumunda küresel eleştirilere maruz kalabileceği söylenmektedir. Silahlı ve silahsız insansız hava araçları, yerde bulunan bir merkez ve askeri personel tarafından uzaktan kumanda edilerek görevini icra eden askeri bir araçtır.

Kaynak: Crisis Group

İlk olarak gözetleme amacıyla kullanılan araçlar, 2000'li yıllarda ABD'nin sözde terör örgütü olarak nitelendirdiği unsurlara füze yollamak amacıyla kullanılmış ve küresel manşetlerde konuşulmaya başlanmıştır. Ekonomik açıdan hava gücü planı yapan fakat kaynakları kısıtlı olan birçok ülke için dron etkili bir araç olmaktadır. Eskiden Rusya, ABD, İsrail'in hâkim olduğu küresel hava gücü pazarına artık Türkiye, Çin ve İran da dahil

olmuştur. İHA'lar çeşitli füze, bomba ve güdümlü roketleri taşıyıp hedefe ateşleyebilirken, diğer tarafta kamikaze ve intihar saldırılarında da bulunabilmektedir. İHA teknolojinin gelişmesi pratik ve etik ikilemi yani saldırı yapıp yapılmayacağıyla alakalı karara insanın katılımını beraberinde getirmektedir. Türkiye'nin henüz genç olan İHA endüstrisi, 2023 yılında toplam 33 ülkeye silahlı İHA satmıştır. Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü'nün yayınladığı verilere göre 2022 yılında birçok silah üreticisinin gelirleri azalırken, Türk savunma şirketlerinin gelirleri önceki yıla göre %22 oranında artış kaydetmiştir. Bayraktar TB2'nin ortalama maliyeti 5 milyon \$ civarı iken önde gelen ABD yapımı MQ-9 Reaper'ın ortalama maliyeti 20 milyon dolar civarındadır. Bu sebeple küresel silah pazarında Bayraktar TB2 daha çok tercih edilmektedir.

Erişim: <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/western-europemediterranean/turkiye/turkiyes-growing-drone-exports>

Anahtar Kelimeler: ABD, İHA, Teknoloji, Türkiye.

2. AB Zirvesi: Ukrayna, Moldova Cumhuriyeti ve Gürcistan İçin Bir Dönüm Noktası mı? / European Policy Center (Belçika)

Geçtiğimiz haftalarda merakla beklenen AB Zirvesi Ukrayna, Moldova Cumhuriyeti ve Gürcistan için bir dönüm noktasına işaret etmiştir. AB liderleri bir adım atarak Ukrayna ve Moldova Cumhuriyeti ile AB katılım müzakerelerini başlatmaya ve Gürcistan'a adaylık statüsü sağlamaya karar vermiştir. Genel İşler Konseyi'nin (GAC) 12 Aralık'ta açıklanan sonuç bildirgesinde bazı belirsizlikler ortaya çıkmıştır. Bildirge, Avrupa Komisyonu'nun bu ülkelere yönelik tavsiyelerini kabul etmekle birlikte, Konsey'in bunları not ettiğini muğlak bir şekilde belirtmiş, ancak nihai karar için net bir yön göstermemiştir. Belirsizlik, üye devletler arasında bu konudaki büyük anlaşmazlığı yansıtmaktadır. Örneğin; Macaristan Başbakanı Orban, ek yardıma ve Ukrayna ile üyelik müzakerelerinin başlatılmasına karşı çıkararak alternatif olarak bu ülke ile stratejik bir ortaklık kurulmasını önermiştir. Ancak Orban, AB'nin genişlemesi konusunda muhalif tek ses olmamıştır. Slovakya'nın Rusya yanlısı Başbakanı Fico da Ukrayna'nın müzakerelere başlamaya hazır olduğu konusunda şüphelerini dile getirmiştir. Avusturya ise AB'ye, sadece doğuya

odaklanarak dikkatleri Batı Balkanlar'dan uzaklaştırmanın riskleri konusunda bazı uyarılarda bulunmuştur.

Kararın önemi siyasi sembolizmin çok ötesinde, Ukrayna'nın motivasyonu ve siyasi reformları uygulama kabiliyetiyle de doğrudan bağlantılıdır. Ekonomik ilişkiler için sağlam bir temel sunan Derin ve Kapsamlı Serbest Ticaret Anlaşması, katılım sürecinin belirlediği kapsamlı yargı ve kamu yönetimi koşullarını kapsamamaktadır. Dolayısıyla müzakerelerin başlaması, Ukrayna'nın zor ve maliyetli siyasi reformları sürdürmesine olanak tanıyacak ve teşvik edecektir. Bu reformların devamını ve yoğunlaştırılmasını, katılım sürecinde ortaya çıkabilecek daha derin sektörel entegrasyon ve AB'nin iç pazarına kademeli erişim olmadan hayal etmek de zordur. AB ile Ukrayna arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi, savaştan ciddi şekilde etkilenen Ukrayna'nın ekonomik toparlanmasına da yardımcı olacaktır.

Kaynak: Miguel Medina

Moldova Cumhuriyeti için de riskler oldukça fazladır. Kişinev ile AB katılım müzakerelerinin başlatılmasına yönelik olası bir 'hayır' ülkenin entegrasyon çabalarını tehlikeye atacaktır. AB liderlerinin kararı; 2022 yılı kış döneminde 1,6 milyar avroluk mali yardımın tahsis edilmesi, hibrit tehditler ve dış müdahalelere karşı güvenlik ve dayanıklılığın artırılması amacıyla AB Ortaklık Misyonunun başlatılmasıyla örneklenen AB'nin Moldova Cumhuriyeti'ne yönelik güçlü desteğinin bir devamı niteliğindedir. Bu

durum aynı zamanda AB'nin Moldova halkı nezdindeki itibarını da arttıracaktır. Mevcut durumda Moldova halkının sadece yarısı AB üyeliğini desteklemektedir.

AB entegrasyonuna verdikleri kararlı destekle tanınan Gürcistan ve halkı açısından bu karar muazzamdır. Gürcüler AB entegrasyonunu ve yeniden birleşmeyi, ülkenin her zaman ait olduğunu hissettiği Avrupa ailesine geri dönüş olarak görmektedir. Zirve'nin bahsedilen ülkeler için olumlu sonuçları, Avrupa'nın siyasi coğrafyasını yeniden şekillendirecek bir yolculuğa çıkma fırsatı sunmaktadır. Ancak bir sonraki adım olarak AB liderleri, Doğu'daki aday ülkelerle ilişki kurma konusunda dürüst olmalıdır. AB içinde aşırı sağ ve popülist oyların artması, potansiyel olarak gelecek yılki Avrupa Parlamentosu seçimlerinde de, AB genişlemesi ihtimalini daha da karmaşık hale getirecektir.

Erişim: <https://www.epc.eu/en/Publications/December-2023-EU-Summit-Is-it-a-watershed-moment-for-Ukraine-the-Rep~571110>

Anahtar Kelimeler: AB, Gürcistan Moldova, Ukrayna, Zirve.

3. ABD, Husilerin Kızıldeniz Nakliyesine Yönelik Saldırı Risklerini Değerlendiriyor / Wilson Center (ABD)

Filistin-İsrail Savaşı'nda Filistin'e destek olan Husi Hükümeti, Babülmendep Boğazı üzerinden Kızıldeniz'e giden tüm İsrail gemilerinin geçişlerini engelleyeceğini duyurmuştur. Husiler sadece gemilere yönelik değil, aynı zamanda İsrail'e de çok sayıda balistik füze ve insansız hava aracı ile saldırıda bulunmuştur. Ek olarak Husiler İsrail'le bağlantılı iki ticari geminin geçişini başarılı bir şekilde engellemiştir. Engellenen gemilerden bir tanesi şu an esir olarak Hodeida Limanında tutulmaktadır. 15 Aralık'ta iki ticari geminin daha Husiler tarafından vurulması ile, nakliye şirketleri Kızıldeniz geçişlerini askıya almıştır. Ayrıca Husiler bir adet Amerikan Reaper istihbarat insansız hava aracını da vururken ABD kendisini, tekrardan bitmek bilmeyen Orta Doğu çatışmaları içinde bulmuştur.

ABD, Filistin-İsrail savaşının bölgesel bir çatışmaya dönmemesi için henüz Husi bölgesine bir saldırı yapmamıştır. Ancak ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi ABD'nin, Babülmendep Boğaz'ında "yabancı-bölgesel güçlerin seyir özgürlüğünü tehlikeye atmasına izin

vermeyeceğini” vurgulamıştır. İsrail başbakanı Benjamin Netanyahu, ABD’nin Husilere bir askeri operasyon yapmadığı takdirde İsrail’in yapacağını, öte yandan Suudi Arabistan’ın Yemen’de iki yıldır süren ancak şu an da durgunlaşan iç savaşa yönelik diplomatik çabalarının boşa çıkacağını söylemiştir. Bir Husi sözcüsü ise “Gazze’ye gıda ve tıbbi yardımlar ulaşmazsa, Kızıldeniz’den İsrail limanlarına giden bütün gemiler, milliyetlerine bakılmaksızın hedefimiz haline geleceklerdir.” demiştir.

ABD’nin misilleme saldırılarının dokuz yıl süren Yemen iç savaşını nasıl etkileyeceği hala belirsizliğini korumaktadır. ABD’nin Yemen’e karşı olası saldırısı yalnızca barış görüşmelerini yerle bir etmekle kalmayıp, iç savaşın yeniden canlanma ihtimalinden dolayı Suudi Arabistanlıları korkutmaktadır. Gemi taşımacılığına yönelik Husi tehditleri ABD için göz ardı edilemeyecek bir zorluktur. Biden yönetiminin başlangıç için en akıllı hareketi, uyarı olarak ölçülü bir tepki göstermesi olacaktır. Eğer Husiler İsrail’e giden gemilere yönelik saldırılarını sürdürürse, ABD’nin daha güçlü bir karşılık vermekten başka seçeneği kalmayacaktır.

Kaynak: Wilson Center

Erişim: <https://www.wilsoncenter.org/article/us-weighs-risky-response-houthi-attacks-red-sea-shipping-yemen>

Anahtar Kelimeler: ABD, Babülmendep Boğazı, Hamas, Husiler, İsrail, Kızıldeniz.

4. Küresel Kriz Zamanlarında Siyasi Açından Hayatta Kalma, Sırbistan Seçimleri / Italian Institute for International Political Studies (İtalya)

Pek çok yabancı medya ve uzman 17 Aralık'ta yapılacak Sırbistan seçiminin jeopolitik bir değişim getirip getirmeyeceğini merak etmektedir. Birçok kişi seçim sürecine bir yabancı ülke tarafından müdahale edilmesinden endişe duymaktadır. Sırbistan seçimleri Kosova'nın kuzeyinde bulunan Banjska köyünde meydana gelen Kosovalı bir polis memuru ve üç paramiliter güç mensubunun öldürülmesi olayından bir ay sonra duyurulmuştur. Banjska haberlerinden şaşkına dönmüş olan Sırp kamuoyu, olaydan iki gün önce Sırbistan Cumhurbaşkanı'nın, BM (Birleşmiş Milletler) ziyareti sırasında Avrupa Komisyonu ile niyet mektubu imzaladığından da habersizdir. Mektubun içeriği; piller ve lityum dahil kritik hammaddeler, ülkenin doğal kaynaklarına ve hammaddelerine erişim ve AB'nin yeşil geçişi ile ilgili konulardan oluşmuştur. Bu hamle Çin ile küresel rekabet için hayati önem taşıdığından, iktidardaki partiye seçim öncesinde AB'den siyasi destek sağlamıştır. Filistin-İsrail arasındaki şiddetli çatışmanın patlak vermesinden sonra Sırp parlamentosu Çin ile 850 sayfalık ikili ticaret anlaşmasını kabul etmiştir. Ancak, çatışma bölgesinden gelen yoğun haberlerden dolayı medyada bu anlaşmadan pek fazla bahsedilmemiştir.

Kaynak: ISPI

Bölgede devam eden savaşa dair herhangi bir söylemde bulunmayan Sırbistan, ABD'deki İsrail lobisinin Beyaz Saray'ın kapılarını kendileri için açabileceğine inanmaktadır. Ayrıca

Sırbistan Cumhurbaşkanı Vucic son röportajında “Ukrayna’daki gerileme ve Cumhuriyetçilerin Beyaz Saray’a dönüşü, Sırbistan’a elverişli bir jeopolitik ortam sağlayacaktır” demiştir. 2024 yılına yalnızca ABD seçimleri değil, Avrupa parlamentosu seçimleri de damga vuracaktır. Kasım ayında Hollanda’da aşırı sağcıların kazandığı zafer, Avrupa’da aşırı sağın siyasi ana akım olabileceğinin de sinyalini vermiştir. Son altı ayda Vucic, baharda yaşanan iki ölümcül silah hadisesi ve kitlesel protestoların tetiklenmesinin ardından muhalefetin baskısı altında kalmıştır. Cumhurbaşkanı ve hükümetin şiddet olaylarına karşı erken seçim çağrısı yapması toplumu daha da kutuplaştırmaktan başka bir şey yapmamıştır. Son on bir yılda yapılan seçimlerden sadece ikisi düzenli, geriye kalan seçimlerin hepsi erken seçim olarak gerçekleşmiştir.

Kaynak: <https://www.ispionline.it/en/publication/serbian-elections-political-survival-in-times-of-global-crises-156899>

Anahtar Kelimeler: ABD, Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler, Parlamento, Sırbistan.

5. Arjantin Dünyanın En Düzenli Ülkelerinden Biri / CATO Institute (ABD)

Arjantin Devlet Başkanı Javier Milei, bu hafta kusursuz derecede özgürlükçü bir konuşma yaparak, büyük ölçüde kuralızsızlaştırmayı ve ülke tarihindeki en büyük reform paketini duyurmuştur. Milei, yıllarca süren başarısızlığı, yoksullaşma ve çöküşü tersine çevirmeye başlatacak olan 300 yasağı yürürlükten kaldıran veya yeniden düzenleyen bir dizi kararname yayımlamıştır.

Milei'nin kararnamesi çok çeşitli yasaları kapsamaktadır. Serbestleştirme kararlarından bazıları şunlardır:

- Gayrimenkul kiralamayı düzenleyen kanunun yürürlükten kaldırılması.
- Hangi ürünlerin (şirkete ve ulusal menşeiye göre) hangi oranlarda sergilenebileceğini belirleyen kurallara göre mağazaların raflarını stoklamasını zorunlu kılan tedarik kanunu ve raf kanununun yürürlükten kaldırılması.
- Sanayi Politikasının yürürlükten kaldırılması.
- İş kanununun serbestleştirilmesi.
- İhracat yasağının kaldırılması.

- Açık semalar politikasının uygulanması.
- Sözleşme özgürlüğünü güvence altına almak için sözleşme hukukunun güçlendirilmesi.

Kaynak: CATO

Tahmin edilebileceği gibi, sonunda rekabete maruz kalacak bazı çıkar grupları (örneğin devlet bankaları çalışanları, sendikalar, ilaç şirketleri) kuralızsızlaştırmayı protesto etmiştir. Ancak Arjantin bastırılmış bir ekonomiye sahip olduğu için ekonomik özgürlük açısından en başarılı ülkeler (Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'nın çoğu, Japonya, Tayvan, Kore, Avustralya vb.) düzeyine çıkabilmek için hâlâ birçok reforma ihtiyaç duymaktadır.

Erişim: <https://www.cato.org/blog/argentina-one-most-regulated-countries-world>

Anahtar Kelimeler: Arjantin, Kararname, Reform, Sendika.

6. Biden Yönetimi İran Terör Grubu Husiler'i Güçlendirdi / Gatestone Institute (ABD)

Ensar Allah (Allah'ın taraftarları) olarak bilinen Husiler, Kızıldeniz'den geçen ve milleti, uyruğu, sahibi kim olursa olsun İsrail'e giden her gemiye saldıracaklarını söyleyerek tehdit etmektedir. Husiler ile ilgili temel sorun Trump yönetimi yerine Biden yönetimi başa geçtikten sonra gerçekleşmiştir. Biden yönetimi Trump yönetiminin bir başka politikasını daha tersine çevirmiş, Dışişleri Bakanı Antony Blinken 12 Şubat 2021

tarihinde Husiler'in terör örgütü olarak tanımlanmasını iptal etmiştir. Yemen hükümetinin raporuna göre Husiler, El Kaide ve IŞİD gibi, insan haklarına karşı suç işlemektedir. Husiler'in çocukları silah altına aldığı, öldürdüğü ve yaraladığı yönünde bilgiler paylaşılmıştır. İnsan hakları raporuna göre "Yemen'deki iç savaş boyunca silahlandırılan 3.034 çocuktan 1.940'ı yani %64'ü Husiler tarafından silah altına alınmıştır." Aynı zamanda bu örgütün çeşitli işkence metotlarına da başvurduğu belirtilmiştir.

Husiler'in İran gibi güçlü bir destekçiye sahip olmasından dolayı çok şanslı olduğu söylenirken, Tahran'daki destekçilerin Husileri silah ve mühimmatsız bırakmayacağı belirtilmiştir. İran, Yemen'e yasadışı silah ve askeri teknoloji kaçakçılığı yaparken, ABD'nin terör örgütü olarak kabul ettiği IRGC (İran İslam Devrim Muhafızları Birliği) Husiler'in çok önemli bir destekçisi ve silah tedarikçisi konumundadır. Tedarik edilen silahlar arasında tanksavar füzeleri, keskin nişancı tüfekleri, seyir füzesi ve saldırı dronları yer almaktadır. İranlı liderler de Husiler'e yardım ettiklerini kabul etmişlerdir.

Kaynak: Mohammed Huwais

İran'ın Husiler'i destekleme hamlesi, İran'ın Orta Doğu'daki planları ve stratejisi hakkında fikirler vermektedir. Birkaç temel üzerine kurulmuş olan planlardan bazıları; istikrarsızlaştırma, suikast, çatışma, İsrail ve Yahudiler'in yok edilmesi ve Amerika karşıtlığı şeklindedir. İran, İsrail'i yok etme ve ABD'yi Orta Doğu'dan çıkarma planları doğrultusunda nükleer silah da dahil olmak üzere mümkün olan her türlü askeri ve siyasi

araçları kullanmaktadır. İranlı milisler, 17 Ekim'den bu yana Suriye ve Irak'taki ABD güçlerini minimum 90 kez, Biden hükümeti geldiğinden beri ise 150'den fazla kez hedef almıştır. Biden yönetiminin; hem İsrail'e hem de uluslararası sulardaki gemilere yönelik askeri saldırıları ve insanlığa karşı işledikleri suçlar nedeniyle Husiler'i Yabancı Terör Örgütleri içerisinde yeniden tanımlaması gerektiği söylenmiştir. Bunun için ABD'nin, İran'ın petrol ihracatı yaptığı limanları ya da IRGC tesislerinden birkaçını işlevsiz hale getirmesi önerilmiştir.

Erişim: <https://www.gatestoneinstitute.org/20221/houthis-iran-empowered>

Anahtar Kelimeler: ABD, Biden Yönetimi, Husiler, IRGC, İnsan Hakları, İran, İsrail.

7. Çin'in ABD'ye Karşı "Sınırsız Savaşı" / Gatestone Institute (ABD)

Çin, ABD'ye karşı çok cepheli bir "sınırsız savaşa" girerken, ABD'ye karşı yürütülen bu savaşın; teknolojik, uzay, askeri, politik, diplomatik, ekonomik, psikolojik gibi çeşitli boyutları bulunmaktadır. Xi Jinping liderliğinde Çin Komünist Partisi (ÇKP) yıllar içinde ABD'ye karşı siber savaş, casusluk, yapay adaları silahlandırma gibi şiddetli çatışmalar başlatmıştır.

Küresel Güvenlik Girişimi (GSI) ve Küresel Kalkınma Girişimi (GDI) Çin'in saldırılarını kapsayan önemli iki amaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Xi Jinping, GSI'yi NATO gibi kuruluşlara bir küresel alternatif olarak tanımlamaktadır. Ayrıca Çin, Güney ve Doğu Çin Denizi üzerindeki hak iddialarına meydan okuyacak devletleri etkisiz hale getirmekte kararlı görünmektedir. Eğer ABD Hint-Pasifik bölgesinde bir askeri ittifak kuramaz ve Çin bu bölgede istediği başarıya ulaşabilirse, Çin dünyadaki ticari deniz yollarının büyük bir çoğunluğuna hâkim olacaktır.

Geçtiğimiz günlerde Reedley California'da yasa dışı gizli bir laboratuvar keşfedilmiştir. Laboratuvarın, ÇKP bağlantısı olan kaçak Jiabei Zhu'ya ait olduğu ortaya çıkmıştır. Şu an 155'ten daha fazla ülkede faaliyet gösteren Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi (BRI), BM'nin yoksulluğu önlemek ve gıda güvenliği sağlamak için öne sürdüğü Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin gerçekleşmesi amacı ile kurulmuştur. Uygulamada BRI güzel bir proje olarak düşünülse de birçok BRI projesinin borç batağı olduğu ortaya çıkmıştır.

Aynı zamanda Çin, gelişen teknolojilerde de dünya lideri olmayı hedeflemektedir. Bir rapora göre 44 kritik teknolojinin 37'sinde Çin, ABD'nin önünde lider konumdadır. Diğer taraftan Çin'in Batı'ya karşı savaşı ABD-Avrupa araştırma laboratuvarlarındaki fikri mülkiyet haklarını çalmaya yönelik büyük bir çabayı da içermektedir. Çin'in amacı iş birliği ortamı oluşturarak Batı'dan Çin'e beyin göçü yapmayı kolaylaştırmaktır. Pekin'in faaliyetleri arasında "Bin Yetenek Programı" yer almaktadır. Programın amacı, Amerikalı bilim adamları ve yetenekli öğrencileri işe almak ve Çin'de eğitim görmeleri için çeşitli burslar sunmaktır.

Kaynak: Mark Schiefelbein

ABD, Çin'in Pasifik'teki saldırganlığını sınırlamak için stratejiler geliştirmeye çalışırken, Pekin ABD'yi kuşatma stratejisini takip etmektedir. Çin bir savaşa girmek yerine, Güney Amerika'da kurduğu ilişkiler sayesinde ABD'yi Latin Amerika'da kuşatmak istemektedir.

Erişim: <https://www.gatestoneinstitute.org/20238/china-unrestricted-warfare>

Anahtar Kelimeler: ABD, BRI, BRISC, Çin, Teknoloji.

C. ÇEVRE

1. Küresel ve Bölgesel Çapta Tarımsal Gıda Sisteminde Bakliyatın Geleceği Hakkında Ne Biliyoruz? / Consultative Group for International Agricultural Research (Fransa)

Küresel bakliyat üretimi 2019-2021 yılları arasında yıllık ortalama 87,7 milyon ton civarında gerçekleşmiş olup, 39 ülke toplam üretimin %90'ını, Hindistan ise %27'sini tek başına gerçekleştirmiştir. 39 büyük bakliyat üreticisi arasında sekiz yüksek gelirli ülke küresel üretimin %17'sini gerçekleştirmektedir. Diğer sekiz üst orta gelirli ülke ise küresel üretimin %18'ini gerçekleştirmektedir. Düşük gelirli ve alt orta gelirli ülkeler ise küresel üretimin yaklaşık %55'ini gerçekleştirmektedir. Bu ülkelerin çoğu Güney Asya ve Sahra altı Afrika'daki kurak bölgeleri kapsamaktadır. On bir düşük gelirli ülke küresel bakliyat üretiminin %13'ünü gerçekleştirirken, bunlardan sekizi Sahra altı Afrika'daki kurak alanları kapsamakta, tamamı ise bakliyat üretiminin %11'ini oluşturmaktadır. Benzer şekilde, 12 alt orta gelirli ülke küresel bakliyat üretiminin %43'ünü gerçekleştirmektedir; ancak bunlardan sekizi Güney Asya ve Sahra altı Afrika'daki kurak alanları kapsamaktadır.

2000 ve 2021 yılları arasında dünya bakliyat üretimi yaklaşık %60 artarken, dünya nüfusu yaklaşık %30 artmıştır. Sahra altı Afrika ve Güney Asya'nın kurak bölgelerini kapsayan ülkeler için nüfus 2000 yılından bu yana yaklaşık %50 oranında artmıştır. Bakliyatla ilgili son öngörü araştırması, dünyanın çeşitli bölgelerini kapsayan 26 yayını içermektedir. Ele alınan bakliyatlar arasında kuru fasulye, kuru bakla, kuru bezelye, nohut, börülce, güvercin bezelyesi, mercimek, bambara fasulyesi, fiğ ve acı bakla yer almaktadır. İlgili tüm çalışmalar üç tema altında sınıflandırılabilir: iklim değişikliğinin bakliyat üretimi üzerindeki etkisi; bakliyatla ilgili iklim değişikliğine uyum ve/veya azaltım stratejileri; ve bakliyat için arz, talep veya arz-talep boşluklarına ilişkin gelecek projeksiyonları.

En belirgin araştırma boşluğu, bakliyat ürünleri araştırmalarının insan beslenmesinde önemli oldukları bölgelere yönelik olarak hedeflenmesiyle ilgilidir. Örneğin, Sahra altı Afrika ve Güney Asya'nın kurak bölgelerini kapsayan ülkelerdeki bakliyat ürünlerinin çoğu yerel tüketim için üretilmekte, ihraç edilmemektedir. 2020 ve 2022 yılları arasında

Doğu Afrika'daki öngörü çalışmaları bakla ve maş fasulyesine odaklanmıştır. Ancak bölgede en çok üretilen bakliyat, bakliyat üretiminin yaklaşık %50'sini temsil eden kuru fasulye olmuştur. Benzer şekilde Batı Afrika'da börülce, bakliyat üretiminin yaklaşık %80'ini oluştururken onu kuru fasulye (%12) takip etmektedir.

Kaynak: CGIAR

Gelecekteki çalışmalar, iklim kaynaklı biyotik streslerin ve aşırı hava koşullarının bakliyat üretimi üzerindeki etkisini de ölçerek bu tür olayların olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik seçenekleri belirlemelidir. Bugüne kadar, iklim değişikliği ile ilgili zararlılar, hastalıklar ve yabancı otlar için bakliyat ve adaptasyon seçenekleri üzerindeki etkiyi analiz eden öngörü ile ilgili hiçbir çalışma yapılmamıştır. Benzer şekilde, hiçbir çalışmada aşırı hava koşullarının bakliyat üzerindeki etkileri değerlendirilmemiştir.

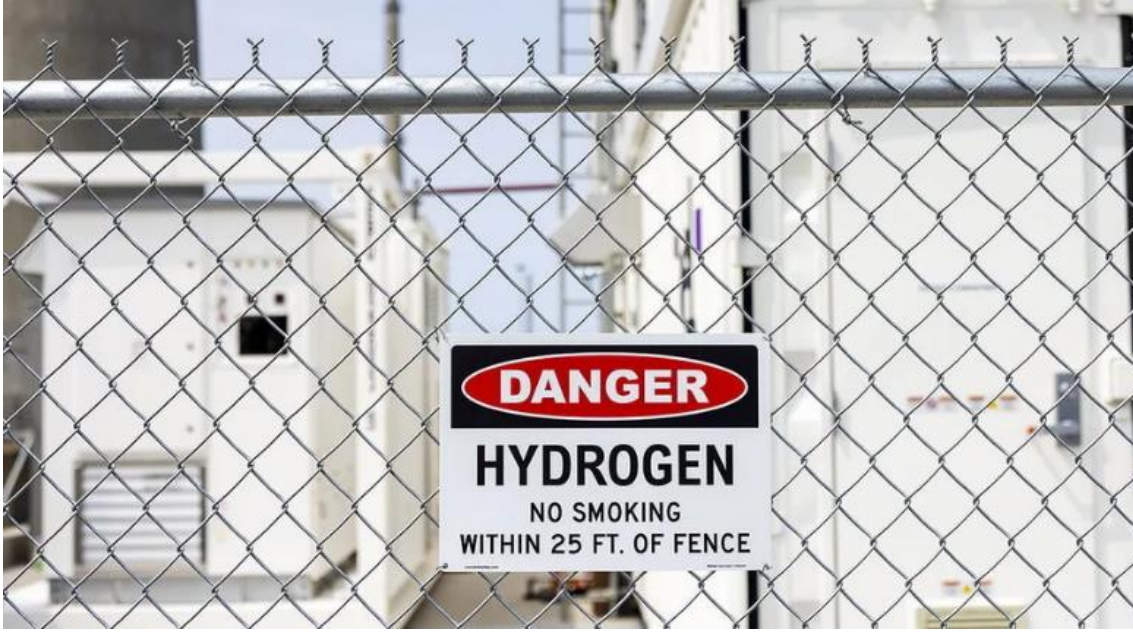
Erişim: <https://www.cgiar.org/news-events/news/what-do-we-know-about-the-future-of-pulses-in-global-and-regional-agri-food-systems/>

Anahtar Kelimeler: Bakliyat, Gıda, Tarım.

2. Amerika'nın Yeşil Hidrojen Endüstrisine Yönelik Yeni Kuralları / The Economist (İngiltere)

Yenilenebilir enerjiden yeşil hidrojen elde etmek için dünyanın en cömert sübvansiyonunu sunan ABD için dönüm noktası, iklim yasası olan Enflasyon Azaltma Yasası'nın kabul edilmesi olmuştur. Avrupa, temiz hidrojeni geliştirme konusunda

dünyaya yön veren olmasına rağmen, bir endüstri birliği olan Hidrojen Konseyi, ocak ayından itibaren hidrojene yapılan yatırımların Mayıs 2022’de 29 milyar dolardan 46 milyar dolar seviyelerine çıktığını belirtmiştir. Tahmin edileceği üzere, bazı endüstri savunucuları da silahlanmaya başlamıştır. Yenilenebilir enerji, hidrojen, teknoloji ve iletim firmalarını temsil eden büyük lobi olan Amerikan Temiz Güç Birliği’nin patronu Grumet, yeni teklifin ölümcül ama düzenlenebilir kusur içerdiğini savunmaktadır.

Büyüme, bölünme ve yeşillik arasında olan dengenin ilk zamanki kadar keskin olmayacağını öne sürülmektedir. Yeşil hidrojenin temiz enerji olduğu ispatlandığı takdirde Japonya ve Avrupa gibi denizaşırı ülkelere pazarlanma olanağı artacaktır. Bir iklim politikası kuruluşu olan Breakthrough Energy’den Martinez, taslak olarak getirilen kuralların ABD hidrojen sektörünü Avrupa’nın yeşil kurallarıyla uyumlu hale getirerek Avrupa’ya ihracat yapmak isteyenlere pozitif fayda sağlayacağını düşünmektedir.

Erişim: <https://www.economist.com/business/2023/12/22/new-rules-for-americas-green-hydrogen-industry-are-controversial>

Anahtar Kelimeler: Amerika, Temiz Hidrojen, Yeşil Enerji.

3. COP 28'de Su ve Küresel İklim Eylemi / CSIS (ABD)

Artan küresel iklim değişikliği etkilerinin sonucunda suyun önemi de giderek artmaktadır. Hızla artan seller, kuraklıklar, şiddetli fırtınalar ve saymadığımız daha birçok felaketler su sayesinde kendisini göstermektedir. 2000 yılından günümüze kadar olan suyla alakalı tehlikeler dünya çapındaki doğal afetlerin yaklaşık %75'ini oluşturmaktadır. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli, 2 santigrat derecelik ısınma sonucunda 3 milyar insanın su kıtlığıyla karşı karşıya kalacağını söylemektedir. Şarm El Şeyh Uygulama Planı olarak da bilinen COP 27 kararı, ilk defa ülkelere su ve iklim çalışmalarına entegre olma konusunda baskı yapmıştır. 30 Kasım-12 Aralık tarihlerinde Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE) Dubai şehrinde düzenlenen COP28, bu çağrıyla güçlendirip uyumu geliştirme konusunda ülkelere baskı yapmıştır.

Dubai'ye giden su politikası topluluğu, Mısır'da kazanılan ilk ivmenin üzerine çıkmayı beklemiştir. Konferansa ev sahipliği yaptığı sırada BAE, üç öncelik duyurmuş ve suyu iklim gündeminde üst sıralara taşıma sözünü vermiştir. COP28 şüphesiz uluslararası iklim politikası çevresinde su sorununa dikkat çekerek önemli bir katkı sağlamıştır. Ek olarak konferansta; gıda, tarım ve su güvenliklerini güçlendirmeye yönelik çok sayıda politika girişimi görülmüştür. Fakat dünyadaki karar vericilerin, artan ilgiyi sağlam şekilde uygulama ve takibi ile başarıp başaramayacaklarını zaman gösterecektir. Küresel uyum hedefi önümüzdeki zorluklara örnek teşkil etmektedir.

Kaynak: Philippe Lopez

2009 yılında düzenlenen COP 15'te gelişmiş ülkeler, gelişmekte olan ülkelere iklim eylemi (azaltım ve uyum) için 2020 yılına kadar yıllık 100 milyar ABD doları harcamayı taahhüt etmiştir. Fakat, 2024 yılına gelmiş olmamıza rağmen verilen vaatler yerine getirilmemiştir. Sonuç olarak, iklim krizi aynı zamanda bir su krizi olarak görülürken, özellikle gelişmekte olan ülkeler ciddi risk altındadır. Dünya Bankası'na göre, önemli politika değişiklikleri olmadığı takdirde, 2050 yılına kadar su kıtlığının etkileri Afrika, Asya ve Orta Doğu'nun büyük kısmında GSYİH büyümesini %6 ila %14 oranında baskılayabilir. Tüm ülkeler iklim politikalarının yanı sıra su politikalarını da planlamalıdır.

Erişim: <https://www.csis.org/analysis/water-and-global-climate-action-cop28>

Anahtar Kelimeler: COP28, Paris Anlaşması, Su.

4. Malezya'daki Sel Felaketi 25.000 Kişinin Evlerini Terk Etmesine Neden Oldu / South China Morning Post (Hong Kong)

Malezya'nın kuzey bölgesinde meydana gelen sel felaketi mevcut nehirlerin maksimum seviyeye ulaşmasına ve 25.000'den fazla insanın evlerinden olmasına neden olmuştur. Bölgede şiddetli şekilde devam eden yağmurlar herhangi bir durma belirtisi göstermezken, 2014 yılında yaşanan yıkıcı sel felaketinin bir benzerinin yaşanmasından korkulmaktadır. Evlerinde mahsur kalan vatandaşları kurtarmaya yönelik kurtarma botlarının devreye alındığı belirtilirken, resmi meteoroloji dairesi yağışların tehlikeli ve şiddetli olacağı konusunda uyarılarda bulunmuştur. Bölge sakinleri evlerinin su altında kaldığını ve su seviyesinin çenelerine kadar yükseldiğini belirtmiştir.

Resmi makamlar meydana gelen sel felaketi nedeniyle ne kadar insanın hayatını kaybettiğini ya da kayıp olduğunu açıklamamıştır. Özel Malezya Afet Yardımı ve Kurtarma Ekibinin kritik bölgelerde konuşlandırıldığı, polis ve itfaiye güçlerinin ise kurtarma çalışmalarında yetersiz kaldığı belirtilmiştir. Yılbaşı tatili sebebiyle Tayland-Malezya arası yolculuk eden birçok turist de sel felaketinden etkilendiği belirtilmiştir. Malezya'nın yanı sıra sınır komşusu Tayland'da da yoğun yağış sonrası sel felaketi meydana gelmiştir. Bölgedeki karayolları ve demiryolları sular altında kalırken, 2014

yılında yaşanan sel felaketi sonrası uygulamaya konan sel önleyici yatırımların yararlı olmadığı konusunda bir fikir oluşmuştur.

Kaynak: RantauPanjangPost

Erişim: https://www.scmp.com/week-asia/article/3246267/malaysia-floods-force-25000-leave-homes-locals-slam-project-stem-river-flow-useless?campaign=3246267&module=perpetual_scroll_0&pgtype=article

Anahtar Kelimeler: Doğal Afet, Malezya, Sel, Tayland, Yatırım.

D. SOSYAL

1. Körfez Ülkeleri Göçmen İşgücüne Tek Kullanımlık Muamelesi Yapıyor / Human Rights Watch (ABD)

İnsan Hakları İzleme Örgütü, Körfez halkını aşırı sıcaklardan korumada kritik bir rol oynayan altı klima tamir teknisyeniyle bir görüşme gerçekleştirmiştir. Suudi Arabistan'da çalışan eski bir teknisyen, klima tamiri taleplerinin özellikle yaşlılar, engelliler veya kolayca yer değiştiremeyen hasta sakinler söz konusu olduğunda “acil bir mesele” haline geldiğini söylemiştir. Bu gruplar özellikle aşırı sıcaklar nedeniyle büyük risklerle karşı karşıya kalmaktadır. İnsan Hakları İzleme Örgütü, göçmen işçilerin iklim risklerinin ele alınmasında kritik öneme sahip olduklarını, ancak aşırı sıcak, ücret hırsızlığı ve fahiş işe alım ücretleri gibi ciddi istismarlarla karşı karşıya kaldıklarını belgelemiştir. Birleşik Arap Emirlikleri'nde (BAE) düzenlenen Birleşmiş Milletler COP28 iklim konferansı, fosil yakıtlardan uzaklaşılması gerektiğini nihayet kabul etmiş olsa da, iklim krizinin ana nedeni olan fosil yakıtların aşamalı olarak ortadan kaldırılmasına yönelik net ve zamana bağlı bir taahhütte bulunmamıştır. Körfez ülkeleri göçmen işçilerin vizelerini işverenlerine bağlayan ve onları istismara karşı savunmasız bırakan sömürücü sisteminin çeşitli yinelenmeleri altında büyük göçmen işçi nüfuslarına ev sahipliği yapmaktadır. İklim değişikliğinin kötüleşmesiyle birlikte aşırı sıcaklar dünya açık hava çalışanlarını etkilemektedir.

Körfez bölgesindeki sıcaklıklar ve hava koşulları halihazırda aşırı olup, maksimum günlük sıcaklıklar yılın 100 ila 150 günü arasında 40 santigrat dereceyi aşmaktadır. Bu durum bölgeyi insan yerleşiminin geleceğini bile tehdit eden iklim değişikliğine karşı son derece savunmasız hale getirmektedir. Aşırı sıcaklar sağlık açısından ciddi bir tehlikedir. Çalışanlar aşırı sıcakta çalışmaktan dolayı dehidrasyon, burun kanaması, mide bulantısı, baş dönmesi, baş ağrısı, bayılma ve ateşlenme gibi rahatsızlıklar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ancak Körfez ülkelerinde tek tip olarak uygulanan ısıdan korunma tedbirleri, etkisiz olduğuna dair kanıtlara rağmen uygulanmaktadır. Sadece Katar, Islak Ampul Küresel Sıcaklık endeksi 32,1 santigrat derecenin üzerine çıktığında çalışmayı yasaklayan bir mevzuat getirmiştir. Ancak bu eşik, çalışanları etkili bir şekilde korumak

için oldukça yüksek olduğu için eleştirilmektedir. Buna ek olarak, ciddi uygulama boşlukları da bulunmaktadır. Kalabalık yaşam koşulları, iş yerlerinde gölgelikli dinlenme alanlarının bulunmaması ve işe gidiş gelişlerde klimalı ulaşım hizmetlerinin olmaması gibi diğer yaygın suiistimaller de işçilerin dinlenme, su alma ve sıcağa maruz kaldıktan sonra toparlanma becerilerini etkilemektedir.

Kaynak: AP Photo

Erişim: <https://www.hrw.org/news/2023/12/18/gulf-states-treat-migrant-workforce-disposable>

Anahtar Kelimeler: Göçmen, İşçi, Körfez.

2. 2023 Yılında Dünyanın En Yoğun Uçuş Rotaları ve Havalimanları / TIME (ABD)

2023 yılı Covid-19 pandemisi nedeniyle uçuşlarda yaşanan düşüşlerden sonra nihayet Asya-Pasifik bölgesi için toparlanış yılı olmuştur. Küresel seyahat veri sağlayıcısı olan OAG'ın yaptığı yeni analize göre, Malezya'da bulunan Kuala Lumpur Uluslararası Havalimanı ile Singapur'daki Changi Havalimanı arasında süregelen bir saatlik uçuşlar 2023 yılının en yoğun uluslararası rotası olmuştur. Her ay varış noktaları arasındaki programlanmış havayolu koltuk sayısını ölçen OAG, yayınlamış olduğu yıllık raporunda,

Kuala Lumpur ve Singapur arasında 4,9 milyon planlı koltuk bulunduğunu göstermiştir. Bu verileri göz önünde bulundurduğumuz zaman geçtiğimiz yıla kıyasla %50 oranında bir artış yaşandığını söylemek mümkündür.

2023 yılında dünyanın en yoğun on uluslararası uçuş rotasının yedisi ve en yoğun on yurt içi uçuş rotasının dokuzu Asya-Pasifik bölgesinde gerçekleşmiştir. 2023 yılının en yoğun on uluslararası uçuş rotası içerisinde yalnızca bir tane Batı uçuşu yer almıştır. Bu uçuş, New York John F. Kennedy Uluslararası Havalimanı ve Londra Heathrow Havalimanı arasında yapılmıştır. Tamamı Asya-Pasifik ya da Orta-Doğu bölgelerinde bulunan 2023 yılı en yoğun yurt içi rotaları listesine ABD uçuşları girememiştir. Fakat, OAG verilerine göre Atlanta'da bulunan Hartsfield-Jackson Uluslararası Havalimanı, 2023 yılında 61 milyon koltuk kapasitesiyle en yoğun havalimanı olmuştur. ABD 2023 yılı yurt içi uçuş verilerine baktığımız zaman en yoğun rota, Hawaii şehirleri olan Honolulu ve Kahului arasında 3,6 milyon planlanmış koltukla gerçekleşmiş ve bunu 3,5 milyon planlanmış koltukla Atlanta-Orlando ve Los Angeles-Las Vegas rotası takip etmiştir.

	Route	Seats	vs. 2022
1	Kuala Lumpur (KUL) - Singapore (SIN)	4,891,952	+50%
2	Cairo (CAI) - Jeddah (JED)	4,795,712	+38%
3	Hong Kong (HKG) - Taipei (TPE)	4,568,280	+130%
4	Seoul (ICN) - Osaka (KIX)	4,218,484	+356%
5	Seoul (ICN) - Tokyo (NRT)	4,155,418	+227%
6	Dubai (DXB) - Riyadh (RUH)	3,990,076	+20%
7	Jakarta (CGK) - Singapore (SIN)	3,910,502	+81%
8	New York (JFK) - London (LHR)	3,878,590	+24%
9	Bangkok (BKK) - Singapore (SIN)	3,478,474	+47%
10	Bangkok (BKK) - Seoul (ICN)	3,362,968	+111%

Kaynak: TIME

Erişim: https://time.com/6549730/most-popular-travel-routes-destinations-airports-2023/?utm_medium=email&utm_source=sfmc&utm_campaign=newsletter+brief+default+ac&utm_content=+++20231221+++body&et rid=240389652&lctg=240389652

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Havalimanı, OAG, Uluslararası Havalimanı.

3. Gazze'deki Halk Kıtık Sorunu ile Karşı Karşıya / International Food Policy Research Institute (ABD)

Gazze şeridinde devam eden savaş, bölgedeki gıda güvensizliği durumunu giderek daha vahim hale getirmiştir. Dünya Gıda Programı'nın Ekim ve Kasım aylarını kapsayarak hazırladığı rapora göre Gazze'deki nüfusun yaklaşık %80'i savaş nedeniyle yerinden edilmiş, %80'inden fazlası ise ciddi bir gıda sıkıntısı çekmiştir. Akut Gıda Güvensizliğine ilişkin Entegre Aşama Sınıflandırması (IPC) yaklaşık yirmi yıldır bölgedeki gıda güvensizliğini ölçerken, tarihteki en büyük gıda güvensizliği durumunun şu an yaşandığı belirtilmiştir. IPC'nin durum analizi 5 farklı seviyeden oluşmaktadır. Bu kategoriler; 1- Hiç, 2- Sıkıntılı, 3- Kriz durumu, 4- Acil Durum ve 5- Yıkıcı. Gazze nüfusunun yaklaşık %90'ı (2,08 milyon insan) 24 Kasım-7 Aralık arasında IPC'nin 3. Seviyesi (kriz durumu) olarak nitelendirilmiştir. İlerleyen zamanda çatışmanın yayılması durumunda daha fazla bölgede insanların yerinden olacağından ve gıda güvensizliği ile karşı karşıya kalacağından endişe edilmektedir.

IPC'nin 8 Aralık-7 Şubat arası tahminlerine göre; Gazze nüfusunun tamamının (2,2 milyon insan) 3. Seviye veya daha yukarısı (Kriz durumu veya Acil durum) olacağı öngörülmektedir. Bölgede yaşanan yoğun çatışma ve saldırılar sebebiyle su temini ve hastane servisi konusunda ciddi sorunların yaşanmasıyla salgın hastalıkların artması beklenmektedir.

Çatışmaların devam etmesi durumunda Gazze nüfusunun neredeyse tamamının yerinden edilmesi, Al Mawasi bölgesinde ve Refah vilayetinde büyük bir nüfus yoğunlaşması öngörülmektedir. Ayrıca, bölgenin büyük ölçüde izole kalacağı ve insani yardım kuruluşları tarafından yapılacak yardımlara da erişemeyeceği öngörülmüştür. Çatışmanın durdurulamadığı takdirde insani felaketin giderek artacağı vurgulanırken, Gazze bölgesine yapılacak gıda, yakıt, su, tıbbi ve barınma malzemelerinin herhangi bir sınırlama olmadan ulaştırılması gerektiği belirtilmiştir.

Erişim: <https://www.ifpri.org/blog/population-gaza-brink-famine>

Anahtar Kelimeler: Açlık, Gazze, Gıda, Savaş, Yardım.

4. 2023 Yılında Çalışanların Söyleyecek Çok Şeyi Vardı. 2024 Yılında Hangi İşleri Şekillendirecekler? / Aspen Institute (ABD)

Geçtiğimiz yıl, çalışanların seslerini yükselmesi birçok Amerikalı işvereni şaşırtmıştır. Evden çalışma metodunu bırakıp ofise geri dönen çalışanlar; yöneticileri, iş yerleri ve işin kendisiyle alakalı çeşitli zorluklarla karşılaşmıştır. Çalışan kişilerden sadece geleneksel çalışma koşulları ile ilgili değil, şirketin önemli toplumsal ve küresel zorlanmalara karşı da nasıl tepkiler vereceği konusunda söz sahibi olması beklenmektedir. Çalışanların üzerinde durduğu çoğu konuyu iş liderlerinin gerçek zamanlı olarak takip etmesi son derece zordur.

2023 yılı ne kadar çalışanların seslerinin yükseldiği bir yıl olsa da 2024 yılı kurumsal liderlerin ve yönetim kurallarının daha proaktif olmasının beklendiği bir yıl olacaktır. Z kuşağının tüm nesillerdeki meslektaşları üzerinde dikkate değer bir "yerçekimi etkisi" vardır. İş dünyası liderlerinin; gelişen teknolojileri geniş ölçekte benimsemenin getirdiği baskıları dengelemesi, aynı zamanda bu teknolojilerin adil bir şekilde uygulanmasını sağlamak için sonuçları üzerinde düşünmesi ve ortaya çıkan bu yetenek hususlarını akılda tutması gerekmektedir.

Kaynak: Aspen Institute

Teknolojik gelişmelere özel olarak, önümüzdeki yıl ve sonrasında değişime yön vermeye yardımcı olmak üzere ekiplerin bir araya gelmesi için anlamlı bir fırsat vardır. Çalışanların bakış açıları ve katılımı, kurumsal değişime öncülük etmek için temel olmaya devam etmekte ve çalışanların sesini destekleyen ve bundan yararlanan bir kültür oluşturmak, kritik önem taşımaktadır. Bunu yapmak için şirketler, çalışanların iyileştirmelere ve

yeniliklere katkıda bulunmalarına olanak tanıyan bir yapıcı, iki yönlü geri bildirim kültürünü teşvik etmelidir.

Erişim: <https://www.aspeninstitute.org/blog-posts/employee-voice-2024/>

Anahtar Kelimeler: İş Dünyası, Teknoloji, Yapay Zekâ, Z Kuşağı.

E. TEKNOLOJİ

1. 2023 Yılı'nın En Önemli 3 Yapay Zekâ Yeniliği / TIME (ABD)

Çok modluluk, bir yapay zekâ sisteminin birçok farklı veri türünü işleme yöntemidir. 2023 yılı, halkın çok modlu yapay zekâ modellerine ilk kez eriştiği yıl olmuştur. GPT-4 önemli birçok modlu yapay zekâ ürünü olurken, kullanıcıların metin girişi yanında resim yüklemelerine de olanak veren bir uygulama olarak çıkmıştır. Bu uygulama örneğin; buzdolabının resmini çekip 'bugün ne yemek yapayım?' diye sorduğunuzda, yüklenen fotoğrafa dayanarak akşama ne yemek yapılabileceği söyleyebilmektedir.

Çok modluluğun vaadi, yalnızca modellerin daha kullanışlı hale gelmesi değildir. Ayrıca modeller, dünya hakkında tek başına metinden daha fazla bilgi içeren çok sayıda yeni veri (resim, video, ses) kümesiyle eğitilebilmektedir. Pek çok önde gelen yapay zekâ şirketinin inancı, yeni eğitim verilerinin bu modelleri daha yetenekli veya güçlü hale getireceği yönündedir. Yapay zekâ konusunda yanıtlanmamış en büyük sorulardan biri, yapay zekânın insani değerlerle nasıl uyumlu hale getirileceğidir. Bu sistemler insanlardan daha akıllı ve daha güçlü hale gelirse, insan gelişimini merkeze koyan kurallarla bir şekilde sınırlandırılmadığı sürece insanlara zarar verebilme potansiyeli vardır. OpenAI'in ChatGPT'yi uyumlu hale getirmek için kullandığı süreç iyi çalışmış ancak "insan geri bildiriyle takviyeli öğrenme" veya RLHF olarak bilinen bir teknik aracılığıyla büyük miktarda insan emeği gerektirmiştir. Yapay zekâyı iyi olduğunda ödüllendirip kötü olduğunda cezalandıran OpenAI, etkili ve nispeten zararsız bir sohbet robotu geliştirmiştir. Ancak RLHF süreci büyük ölçüde insan emeğine dayandığından ne kadar ölçeklenebilir olduğu konusunda büyük bir soru işareti vardır. Bireysel değerlendiricilerin yaptığı önyargılara veya hatalara doğrudan tabidir. Kural listesi ne kadar karmaşıkça, başarısızlığa daha yatkın hale gelmektedir.

Bu yıl yapay zekâyâ akan milyarlarca doların göze çarpan sonuçlarından birisi, metinleri videoya dönüştürme araçlarının hızlı yükselişi olmuştur. Geçen yıl, metni resme çeviren araçlar yeni ortaya çıkmış ancak birkaç şirket sayesinde artık cümleler giderek daha hassas doğrulukta hareketli görüntülere dönüşmeye başlamıştır. Bu şirketlerden biri, film yapımını herkes için erişilebilir kılmak isteyen Brooklyn merkezli bir AI video girişimi

olan Runway'dir. En son modeli olan Gen-2, kullanıcıların yalnızca metinden bir video oluşturmasına değil, aynı zamanda bir metin istemine dayalı olarak mevcut bir videonun stilini değiştirmeye de olanak tanımaktadır.

Metinden video yapımı alanındaki bir diğer girişim olup her hafta milyonlarca yeni video oluşturmak için kullanıldığı bildirilen ve Stanford'dan ayrılan iki kişi tarafından yönetilen Pika AI., nisan ayında faaliyete geçmiştir. Forbes'a göre halihazırda 200 ila 300 milyon dolar arasında bir fon toplamıştır. Profesyonel film yapımcılarına değil genel kullanıcıya hitap eden Pika gibi ücretsiz araçlar, kullanıcı tarafından oluşturulan içerik ortamını dönüştürmeye olanak sağlamaktadır.

Erişim: <https://time.com/6547982/3-big-ai-innovations-from-2023/>

Anahtar Kelimeler: Chat GPT, Sosyal Medya, Teknoloji, Yapay Zekâ, X.

2. Dijital Çağda Yanlış Bilginin Dışsal Maliyetini Ele Almak / ICT4 (İsviçre)

ICT4 Barış Vakfı'nın BM'ye sunduğu yeni raporda sosyal medya platformlarının yanlış bilgiyi artıran ve dışsal maliyetler oluşturan reklam geliri modellerini ele alınmıştır. BM, dijital platformlarda bilgi bütünlüğü için Davranış Kuralları geliştirmektedir. Bu kurallar, fikir özgürlüğü ve bilgiye erişim hakları dahil olmak üzere, kökleri insan haklarına dayanan bilgi tehditlerine ortak küresel yanıt vermeyi amaçlamaktadır.

Dijital çağ, bilginin yayılma ve tüketilme biçiminde dönüştürücü değişikliklere yol açarak demokratik süreçleri ve halkın güvenini önemli ölçüde etkilemiştir. Beşerî Bilimler ve Sosyal Bilimler İletişim Dergisi'nde yapılmış olan bir araştırmada; yanlış bilginin, tipik olarak bilişsel karmaşıklığın azalması ve duygusal uyarılmanın artması ile karakterize edildiği, bunun da kullanıcılar arasında daha sindirilebilir ve paylaşılabilir hale geldiği görülmüştür. Çevreye zarar veren endüstriyel kirleticiler gibi, sosyal medyadaki yanlış bilgilerin yayılması da toplumsal ve insani güvenlik maliyetlerine neden olmaktadır.

Eskiden Twitter olarak bilinen sosyal medya platformu X, dijital bilgi ekosistemlerinin karşılaştığı zorluklara örnek teşkil etmektedir. Liderliğin değişim ve yanlış bilgilendirme önlemlerinin kaldırılması ile X'in, yanıltıcı içerik yayılması sayısında artış göze çarpmıştır.

X'in ücretli olan katmanlarında 'reklam geliri paylaşımı' özelliğinin gelmesi, bireysel kullanıcıların doğrudan finansal olarak faydalanma olanağına sahip olması sebebiyle kullanıcıları etkileşimi ve tıklamalarını üst düzeylere çıkaran içeriklere yönlendirmektedir. Sosyal medya platformu X'in vaka çalışması, sorumlu platform yönetimine ve ödül sistemlerinin gerçeğe ve doğruluğa göre yeniden kalibre edilmesine yönelik acil ihtiyacı göstermektedir. Ayrıca, dezenformasyon/yanlış bilgilendirme riskleri ve tehditlerinin BM içindeki ilgili tartışmalara sistematik olarak dahil edilmesi gerekmektedir.

Erişim: <https://ict4peace.org/activities/safeguarding-information-integrity-addressing-externality-costs-of-misinformation-in-the-digital-age/>

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Teknoloji, Yapay Zekâ, X.

F. GERÇEKLEŞTİRİLECEK ETKİNLİKLER

1. Aspen Institute

Avantajlar İşleri Nasıl Daha İyi Hale Getirir?

Çevrimiçi Etkinlik (09.01.2024)

İş yerleri, çalışanlar için ekonomik istikrar, kişisel, mesleki gelişim ve aynı zamanda maddi açıdan refah sağlayabilir. Gerçekleştirilecek etkinlikte de işyerinin sağlayabileceği faydaların işçiler açısından nasıl olumlu gelişmelere sebep olabileceği tartışılacaktır.

Erişim: <https://www.aspeninstitute.org/events/how-benefits-make-jobs-better/>

2. Aspen Institute

Tıklama Tuzağının Ötesinde: Yapay Zekânın Siber Güvenlik Üzerindeki Etkisi

Çevrimiçi Etkinlik (16.01.2024)

Her geçen gün gelişen teknoloji sayesinde yapay zekâ siber güvenlik alanında çeşitli çözüm yolları sunarken, diğer tarafta siber güvenliği tehdit edecek sonuçlar doğurma potansiyeli de barındırmaktadır. Etkinlikte, siber ve yapay zekâ uzmanları mevcut durumda teknolojinin nereye gittiği üzerindeki düşüncelerini paylaşacaktır.

Erişim: <https://www.aspeninstitute.org/events/beyond-the-clickbait-the-impact-of-ai-on-cybersecurity/>

3. Stockholm Environment Institute***Stockholm Çevre Enstitüsü – 2024*****Çevrimiçi Etkinlik (17.01.2024)**

İleride karşımıza çıkabilecek riskler ve fırsatlar nelerdir? Hangi konular odaklanmaya değer? Yeni yılın ilk ayında Stockholm Çevre Enstitüsü; toplumları, teknolojileri, özel sektörü, kamu politikaları ve uluslararası ilişkilerde dönüşümü etkileyen durumları ele alacaktır.

Erişim: <https://www.sei.org/events/sei-currents-2024/>

4. American Enterprise Institute***Yumuşak İniş mi, Sert İniş mi, Finansal Kriz mi?*****Çevrimiçi Etkinlik (24.01.2024)**

2023 yılı boyunca ABD’de gerçekleşen enflasyon Federal Rezerv’in tahminleri doğrultusunda ılımlı bir seyir izlerken, işsizlik oranları tarihsel olarak düşük kalmıştır. Aynı zamanda ticari emlak balonu patlarken bu durumun etkisi bölgesel bankalar arasında ciddi şekilde hissedilmiştir. Etkinlikte, FED politikaları ve ekonomik toparlanmayı tehdit eden unsurlar üzerine tartışılacaktır.

Erişim: <https://www.aei.org/events/soft-landing-hard-landing-or-financial-crisis/>

KOSAM'dan...

Belirlediği alanlarda araştırma raporları üreten, bilgi notları yayımlayan, farklı sorunlara çözüm sunma amaçlı projelere imza atan bir yapı hüviyetindeki **Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi (KOSAM)**, Konya merkezli bir düşünce kuruluşu olarak 2022 yılının ilk çeyreğinde kuruldu.

Ekonomi, ticaret, sanayi, iç ve dış politika dinamikleriyle sosyal politikalar, tarım, çevre, akıllı şehir, sağlık, enerji vb. konularla ilgilenen KOSAM faaliyetlerini şehir, ülke ve dünya ekseninde farklı başlıklarda yürütür.

Merkez; uluslararası düşünce kuruluşlarının faaliyetlerini, raporlarını ve güncel değerlendirmelerini düzenli takip eder. Bu kapsamda 2022 yılından itibaren KOSAM bünyesinde; dünya ve ülke gündemi hakkında bilgilenmek, düşünce kuruluşlarının raporlarından haberdar olmak ve en önemlisi küresel fırsatlardan faydalanıp risklerden kaçınmak için stratejik çalışmaları aktarmak amacıyla “**Dünya Ne Konuşuyor?**” Raporları hazırlamaktadır.

“Dünya Ne Konuşuyor?” Raporu, her ayın ilk ve ikinci yarısını kapsamak üzere **ayda iki defa** okurlarıyla buluşmaktadır. Rapor **için Kuzey ve Latin Amerika, Euro Bölgesi, Orta ve Uzak Asya, Afrika, Orta Doğu, Avrasya** vb. çeşitli bölgelerde faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarının gündemleri KOSAM'ın uzman kadrosu tarafından analiz edilir. Süreçte “Hangi kuruluş ne tür konularda çalışmış, gündemde ne var ve gelecekte beklentileri neler?” sorularına cevap aranır.

“Dünya Ne Konuşuyor?” Raporu; **Ekonomi, Politika, Çevre, Sosyal ve Teknoloji** olmak üzere **beş ana başlıkta** hazırlanır. Makale, rapor, bilgi notu, yorum vb. çalışmaların kısa özetleri okuyucuya yansıtılırken konu başlığı, makalenin hangi kurumdan alındığı ve bu merkezlerin hangi ülkede faaliyet gösterdikleri de raporda yer alır. Her özetin sonunda konuyla ilgilenen okurların orijinal çalışmaya hızlı bir şekilde ulaşabilmesi için erişim linkleri açık şekilde paylaşılır.

KOSAM olarak hedefimiz; “Dünya Ne Konuşuyor?” sorusunun cevabını ve bölgelerinde ulusal/ uluslararası politikaya yön veren kuruluşların “**yarınların gündemi**” olarak gördükleri farklı başlıkları analiz ederek güncel hâli ile aktarmaktır. Bu bağlamda **2024 yılında da** ekonomi, siyaset, ticaret, sanayi, sosyal politika, eğitim, çevre vb. alanlarda yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası araştırma ve çalışmalar yürütmeye, büyük veri analizi ile mevcut durum değerlendirmeleri yaparak geleceğe ışık tutmaya ve **sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamaya devam edeceğiz.**